

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев1 25/2023
02.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића, Марије Терзић, Добриле Стајина и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници из радног односа тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Драган Тодоровић, адвокат из ..., против туженог „НИС“ а.д. Нови Сад, ради утврђења и накнаде штете, одлучујући у поновном поступку о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3530/16 од 11.01.2018. године, у седници одржаној 02.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиље као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3530/16 од 11.01.2018. године и пресуда Основног суда у Панчеву П1 180/14 од 08.06.2016. године, у делу става првог изреке, тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев тужиље АА и обавезује тужени „НИС“ а.д. Нови Сад да јој на име мање исплаћене зараде за период од 02.04.2011. године до 08.10.2012. године исплати, и то:

- за април 2011. године износ од 5.152,36 динара са законском затезном каматом од 06.05.2011. године до исплате,
- за мај 2011. године износ од 5.171,15 динара са законском затезном каматом од 06.06.2011. године до исплате,
- за јун 2011. године износ од 5.120,90 динара са законском затезном каматом од 06.07.2011. године до исплате,
- за јул 2011. године износ од 5.120,90 динара са законском затезном каматом од 04.08.2011. године до исплате,
- за август 2011. године износ од 5.451,77 динара са законском затезном каматом од 05.09.2011. године до исплате,
- за септембар 2011. године износ од 5.258,42 динара са законском затезном каматом од 06.10.2011. године до исплате,
- за октобар 2011. године износ од 5.232,24 динара са законском затезном каматом од 04.11.2011. године до исплате,
- за новембар 2011. године износ од 6.474,54 динара са законском затезном каматом од 06.12.2011. године до исплате,

- за децембар 2011. године износ од 6.748,40 динара са законском затезном каматом од 06.01.2012. године до исплате,
 - за јануар 2012. године износ од 6.566,54 динара са законском затезном каматом од 06.02.2012. године до исплате,
 - за фебруар 2012. године износ од 6.646,16 динара са законском затезном каматом од 06.03.2012. године до исплате,
 - за март 2012. године износ од 6.194,40 динара са законском затезном каматом од 05.04.2012. године до исплате,
 - за април 2012. године износ од 6.599,62 динара са законском затезном каматом од 08.05.2012. године до исплате,
 - за мај 2012. године износ од 8.007,42 динара са законском затезном каматом од 06.06.2012. године до исплате,
 - за јун 2012. године износ од 7.307,76 динара са законском затезном каматом од 05.07.2012. године до исплате,
 - за јул 2012. године износ од 6.194,40 динара са законском затезном каматом од 06.08.2012. године до исплате,
 - за август 2012. године износ од 6.504,12 динара са законском затезном каматом од 06.09.2012. године до исплате,
 - за септембар 2012. године износ од 6.532,78 динара са законском затезном каматом од 04.10.2012. године до исплате,
 - за октобар 2012. године износ од 4.358,14 динара са законском затезном каматом од 04.11.2012. године до исплате,
- у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

У преосталом одбијајућем делу става првог изреке, ревизија тужиље се **ОДБИЈА**, као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ тужени да тужиљи на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 214.668,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П1 180/14 од 08.06.2016. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се утврди да су ништави члан 3. и члан 5. Споразума о престанку радног односа бр. .. од 08.10.2012. године, закљученог између тужиље и туженог, што је тужени дужан да призна и да трпи и да се обавезе тужени да јој на име разлике између обрачунате и исплаћене зараде за период од 02.04.2011. године до 08.10.2012. године исплати укупан износ од 163.540,60 динара, у појединачно опредељеним месечним износима, са законском затезном каматом од доспелости до исплате, ближе одређени тим ставом изреке. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 6.100,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3530/16 од 11.01.2018. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена је пресуда Основног суда у Панчеву П1 180/14 од 08.06.2016. године. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је благовремено изјавила посебну ревизију на основу члана 404. Закона о парничном поступку, због погрешне примене материјалног права и потребе уједначења судске праксе.

Пресудом Врховног касационог суда Рев2 1058/18 од 06.02.2019. године, прихваћено је одлучивање о посебној ревизији тужиле и преиначене су нижестепене пресуде у делу којим је тужени обавезан да тужилу исплати мање исплаћену зараду, тако што је усвојен тај тужбени захтев тужиле, а у преосталом одбијајућем делу става првог изреке, ревизија је одбијена као неоснована.

Против одлуке Врховног касационог суда изјављена је уставна жалба, па је одлуком Уставног суда Уж 7050/19 од 24.04.2023. године, усвојена уставна жалба овде туженог и утврђено да је пресудом Врховног касационог суда Рев2 1058/18 од 06.02.2019. године повређено право подносиоца уставне жалбе на правично суђење из члана 32. став 1. Устава Републике Србије, поништена је пресуда Врховног касационог суда Рев2 1058/18 од 06.02.2019. године и одређено да исти суд донесе нову одлуку о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3530/16 од 11.01.2018. године.

У поступку поновног одлучивања о ревизији тужиле, Врховни суд је оценио да су испуњени законски услови за одлучивање о ревизији тужиле као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), због потребе уједначавања судске праксе, па је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и оценио да је ревизија тужиле основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је код туженог била у радном односу на неодређено време до закључења Споразума о престанку радног односа 08.10.2012. године. Чланом 3. тог Споразума, предвиђено је да ће се тужилу исплатити укупна накнада у износу од 1.372.163,00 динара, умањена за порезе и доприносе у коју накнаду је урачуната и накнада на име неискоришћеног годишњег одмора за 2012. годину у износу од 106.021,68 динара, а тужила као запослена се сагласила да послодавац обустави и наплати укупна дуговања запосленог према послодавцу из укупне накнаде. Према члану 4. послодавац се обавезао да ће тужилу као запосленој исплатити зараду за последњи месец радног односа и измирити све друге обавезе према запосленом које су настале до дана престанка радног односа, а у складу са чланом 186. Закона о раду.

Влада Републике Србије, тужени, репрезентативни синдикати код туженог и репрезентативни синдикати на нивоу Републике Србије су 17.06.2008. године закључили Социјални програм за „НИС“ а.д. Чланом 9. овог програма, тужени се обавезао да одмах након преузимања „НИС“ а.д. изврши једнократно и трајно

повећање зараде запослених у висини од 15% у односу на месец који је претходио преузимању, уз обавезу да тако утврђене зараде убудуће усклађује са индексом трошкова живота, уз реалан раст у складу са резултатима пословања и растом бруто друштвеног производа у периоду важења социјалног програма (17.06.2008. до 31.12.2012. године). Према члану 10. наведеног Споразума, тужени се обавезао да се реална вредност зарада запослених које су утврђене чланом 9. не смањује. Преузимање „НИС” а.д. извршено је 11.02.2009. године. На основу Одлуке генералног директора туженог од 30.04.2009. године, извршена је исплата једнократног додатка на априлску зараду у висини од 15% вредности основне зараде утврђене чланом 42. Колективног уговора туженог. У даљем периоду тужени је запосленима усклађивао зараду са индексом трошкова живота и реалним растом у складу са резултатима пословања и растом бруто друштвеног производа. У овој парници тужиља потражује разлику између зараде која јој је исплаћена и зараде увећане за 15% за тражени период, према члану 9. Социјалног програма од 17.06.2008. године. Вештачењем је утврђена висина разлике зараде коју тужиља потражује.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је неоснован тужбени захтев у делу за утврђење ништавости чл. 3 и 5. Споразума о престанку радног односа тужиљи од 08.10.2012. године, јер нису у супротности са законом и добрим обичајима. Одбијен је и тужбени захтев тужиље у преосталом делу за накнаду материјалне штете коју она за спорни период потражује на основу члану 9. Социјалног програма туженог од 17.06.2008. године, са аргументацијом да социјални програм нема значај општег акта који се непосредно примењује, јер се њиме не уређују права, обавезе и одговорности запослених, већ представља акт пословне политике, којим се утврђује систем мера и активности на обезбеђењу права запослених за чијим је радом престала потреба.

Врховни суд је поново размотрио све ревизијске разлоге и оценио да се ревизијом основано указује да су нижестепене пресуде засноване на погрешној примени материјалног права у делу који се односи на потраживану накнаду материјалне штете.

Сагласно неспорној чињеници, Социјални програм је закључен на основу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о сарадњи у области нафтне и гасне привреде, Протокола о основним условима куповине од стране ОАО „ГАЗПРОМ ЊЕФТ“ акција компаније „НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ“ А.Д. Нови Сад, које чине 51% оснивачког капитала, као и Колективног уговора за туженог. Потписници акта су у име Владе Републике Србије – Министарство рударства и енергетике РС, у име Друштва за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију у промет нафте и нафтних деривата, истраживања и производње природног гаса „НИС” а.д. Нови Сад – председник Управног одбора и Генерални директор, репрезентативни синдикати код послодавца и то: Јединствена синдикална организација „НИС” а.д. Нови Сад, Јединствена синдикална организација НИС-НАФТАГАС Нови Сад, репрезентативни синдикати на нивоу РС и гране: Самостални синдикат радника Енергетике и Петрохемије Србије и Синдикат хемије, неметала, енергетике и рударства – УГС Независност.

Социјални програмом и наведеним актима су уређена права, обавезе и одговорности запослених и послодавца. Ове акте су потписали сви овлашћени представници учесника у њиховом доношењу. На тај начин конституисана је и обавеза послодавца прописана одредбом члана 9. Социјалног програма, која има непосредно правно дејство према свим запосленима. Стога и Социјални програм сагласно обавезама и правима која се њиме конституишу има правну природу уговора у корист трећих лица. Из тог разлога и тужила, као запослено лице код туженог – послодавца има непосредно право да захтева испуњење послодавчеве обавезе која је конституисана у корист свих запослених по основу предметног Социјалног програма, јер је тако право тужиле утемељено у одредби члана 149. став 1. Закона о облигационим односима.

Правна валидност оваквог става Врховног суда се потврђује и радњама туженог предузетих у циљу испуњења његове обавезе установљене чланом 9. Социјалног програма. Том одредбом је прописано повећање зараде запослених једнократно и трајно. У складу са таквом обавезом, тужени је делимично и поступио, тако што је за први месец пословања по потписивању Социјалног програма наведену обавезу у целости испуњенио. Из тог разлога, основан је и захтев тужиле за исплату неизмирене разлике у плати за преостали период важења Социјалног програма до 31.12.2012. године. Зато је тужбени захтев тужиле основан, а нижестепене пресуде у том делу преиначене и тужиле досуђен утужени износ разлике у заради закључно са септембром 2012. године.

Врховни суд је, поступајући у складу са одлуком Уставног суда, прихватио становиште да Социјални програм нема карактер општег акта. Међутим, упркос тој чињеници, Врховни суд је оценио да Социјални програм има правну природу уговора у корист трећег лица. Из тог разлога, тужила је овлашћена да по основу закљученог Социјалног програма непосредно захтева и оствари сва права која су њиме призната. У том контексту цењена је чињеница да је тужени као уговорна страна неспорно прихватио обавезу из социјалног програма што се потврђује његовим понашањем исказаним у делимичном испуњењу обавезе која му је по том основу конституисана. С обзиром на наведено, тужила има право на исплату законске затезне камате на досуђене месечне износе од њихове доспелости до исплате у смислу члана 277. Закона о облигационим односима.

Из наведених разлога донета је одлука као у ставу другом изреке, на основу члана 416. ЗПП.

По оцени Врховног суда, правилно су нижестепени судови применили материјално право у погледу одлуке о одбијању тужбеног захтева за утврђење делимичне ништавости Споразума о престанку радног односа 08.10.2012. године, јер оспорене одребе нису у супротности са Законом о раду, нити добрим обичајима.

Стога је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у ставу трећем изреке.

Одлука о трошковима је донета на основу чл. 153, 154. и 165. ЗПП, према успеху тужиле у спору, па су тужиле признати трошкови у укупном износу од 214.668,00 динара, и то: на име састава тужбе и три образложена поднеска од стране

адвоката у износу од по 6.000,00 динара, за заступање на пет одржаних рочишта и на два неодржана рочишта у износу од 30.000,00 динара, односно 7.000,00 динара, на име трошкова вештачења 10.000,00 динара, за састав жалбе у износу од 12.000,00 динара, за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, таксе на тужбу 12.200,00 динара, таксе на првостепену пресуду, жалбу и другостепену пресуду по 13.071,00 динар, на ревизију 26.042,00 динара и ревизијску одлуку у износу од 36.213,00 динара, све према важећој Адвокатској и Таксеној тарифи.

На основу члана 165. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**